

Vlaams
Parlement

ingediend op **697** (2020-2021) – Nr. 1
18 maart 2021 (2020-2021)

Voorstel van resolutie

van Manuela Van Werde, Joke Schauvliege, Jean-Jacques De Gucht,
Sarah Smeyers, Vera Jans en Katja Verheyen

over de veiligheid en de erfgoedwaarde
van historische liften

TOELICHTING

De historische lift is met uitsterven bedreigd. Met toepassing van artikel 5, §2, vijfde lid, van het koninklijk besluit van 9 maart 2003 betreffende de beveiliging van liften moeten tegen uiterlijk 31 december 2022 alle liften die voor het jaar 1958 in bedrijf zijn gesteld, voldoen aan de veiligheidsnormen. Voor lifteigenaars is het op dit moment zo goed als onmogelijk om aan de veiligheidsvoorschriften van die wetgeving te voldoen, en tegelijk de esthetische en erfgoedwaarden van hun historische lift te behouden. Als er geen oplossing wordt gevonden, staan de historische liften binnenkort onherroepelijk stil. Verenigingen van lifteigenaren die actief strijden voor het behoud van het liftenerfgoed, trekken al jaren aan de alarmbel.

De moderne lift voor het verticale transport van personen zoals die nu bekend is, dateert van het midden van de 19e eeuw. De eerste lift kwam op de markt in Amerika, maar al snel zagen ook in Europa de eerste liftenfirma's het levenslicht. In eigen land begonnen Ateliers Jaspar in Luik, Liften Daelemans in Antwerpen, Etienne Thiery in Antwerpen en Strobbe in Gent met de productie ervan.

Kenmerkend voor die historische personenliften is de grote aandacht voor het esthetische aspect. De liften worden vaak ontworpen door architecten als onderdeel van de totale architectuur van het gebouw. Ze worden volledig geïntegreerd in de ruimte van de trappenhal en de stijl ervan sluit aan bij de architectuur van het gebouw. Elke lift wordt op maat gemaakt en is vaak een ambachtelijk meesterwerk. Tot aan de Tweede Wereldoorlog volgt de productie van de liftkooien de evolutie van de architectuurstijlen.

Om de veiligheid van personen en goederen te garanderen moeten liften vandaag aan een aantal technische eisen voldoen. De veiligheid wordt geregeld door het koninklijk besluit van 9 maart 2003, dat de Belgische doorvertaling is van de aanbeveling 95/216/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 1995 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende liften. Het verplicht eigenaars en beheerders hun lift te onderwerpen aan een risicoanalyse en een moderniseringsprogramma. In het kader van de toepassing van het koninklijk besluit, dat verschillende keren is geactualiseerd, moeten liften die voor 1958 in dienst gesteld zijn, uiterlijk tegen 31 december 2022 voldoen aan de veiligheidsvoorschriften. De risicoanalyses moeten worden uitgevoerd door een externe dienst voor technische controle (EDTC) en op basis van de aanbevelingen van die dienst kunnen liften worden gemoderniseerd. Die EDTC's hanteren een standaardmethode om de veiligheidsrisico's die de liften kunnen veroorzaken, te beoordelen.

De gestandaardiseerde keuringsmethode is perfect werkbaar voor moderne liften, maar is moeilijk toe te passen op historische liften. De methode houdt immers geen rekening met de erfgoedwaarden van de lift. Daarom is er een uitzonderingsprocedure opgenomen in het koninklijk besluit. Artikel 4 bepaalt namelijk dat ook met de historische waarde van de lift rekening gehouden kan worden, na advies van de bevoegde diensten voor de bescherming van monumenten en landschappen. Eigenaars van liften met erfgoedwaarde kunnen vervolgens een beroep doen op de subcommissie liften met historische waarde van de Commissie voor de Veiligheid van Consumenten van de FOD Economie. De eigenaar kan een compromis proberen te bereiken met die subcommissie, waarin vertegenwoordigers van de FOD, de EDTC's, de erfgoeddiensten en de liftoperatoren zitting hebben.

De subcommissie behandelde tot nu toe maar een beperkt aantal dossiers. Van de uitzonderingsprocedure wordt dus nauwelijks gebruikgemaakt. Als gevolg daarvan werden er al historische liften grondig verbouwd of vervangen door nieuwe liften.

In beide gevallen is niet alleen de lift, maar ook de trappenhal van het gebouw volledig ontsierd.

Er bestaat echter een alternatieve methode voor de risicoanalyse: de Kinneymethode, die sinds 2005 ook wettelijk is toegestaan. Die methode bestaat erin dat een analyse wordt uitgevoerd op maat van historisch waardevolle liften om vervolgens een veilige oplossing te vinden. Blijkbaar staan de EDTC's sceptisch tegenover de uitzonderingsmogelijkheid en de alternatieve methode. Bovendien is niet elke EDTC in staat of opgeleid om de Kinneymethode toe te passen.

Begin 2020 vond een overleg plaats tussen vertegenwoordigers van de FOD Economie, de FOD Werkgelegenheid en de erfgoedadministratie over de liftenproblematiek. Er werd afgesproken dat de FOD Economie een vervolgbespreking zou organiseren met de eigenaarsverenigingen, de EDTC's en de erfgoedadministraties van de betrokken gewesten, om op basis van concrete casussen te bekijken op welke manier een uitweg kan worden gevonden voor de huidige impasse. Een vervolgbespreking zal plaatsvinden op 22 maart 2021. De tijd dringt, want er moet duidelijkheid komen over de uitzonderingsmogelijkheden, zo mogelijk gestaafd met best practices. De beslissende instanties hebben dan een document waarop ze kunnen terugvallen bij het nemen van beslissingen.

Het aanpassen van historische liften in hun oorspronkelijke context is vanuit erfgoed oogpunt de meest duurzame oplossing voor behoud. De bezorgdheid over de veiligheid van die liften is terecht en begrijpelijk, maar de bezorgdheid over ons erfgoed is dat evenzeer. Er is een pragmatische oplossing nodig om de veiligheid te verzoenen met het behoud van de liften. Op basis van het aantal historische liften en de uit te voeren risicoanalyses lijkt het noodzakelijk om de termijn van 31 december 2022 aan te passen aan een realistische timing. Er dreigt een prachtig stuk erfgoed verloren te gaan als er niet snel gehandeld wordt op de verschillende beleidsniveaus van het land.

Manuela VAN WERDE
Joke SCHAUVLIEGE
Jean-Jacques DE GUCHT
Sarah SMEYERS
Vera JANS
Katja VERHEYEN

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° de bevoegdheid van de Vlaamse Regering voor het Vlaamse onroerend erfgoed;
  - 2° het feit dat de veiligheid van de liften een federale bevoegdheid is, en de gewesten en de Federale Staat onderling aanvullende bevoegdheden hebben;
  - 3° het feit dat een aanzienlijk aantal liften met open liftkooi en open of gedeeltelijk open schacht die voor 1958 in bedrijf zijn gesteld, een historische en architecturale waarde hebben;
  - 4° de vaststelling dat de erfgoedwaarden van veel historische liften al aangetast zijn;
  - 5° de vaststelling dat de externe diensten voor technische controle de alternatieve Kinneymethode in de praktijk niet of nauwelijks toepassen;
  - 6° de korte termijn die er nog rest, namelijk tot eind 2022, om alle historische liften die voor 1958 in bedrijf zijn gesteld, gekeurd en gemoderniseerd te krijgen;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
  - 1° het overleg met alle bevoegde overheden en de erfgoedadministraties voort te zetten;
  - 2° de bestaande en aangekondigde initiatieven in het Waalse Gewest en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest te onderzoeken;
  - 3° bij de federale minister van Economie en Werk te pleiten voor:
    - a) ofwel een versoepeling van het koninklijk besluit van 9 maart 2003 betreffende de beveiliging van liften en de termijn van 31 december 2022 voor de keuring en modernisering van historische liften te verlengen;
    - b) ofwel het behoud van de datum van 31 december 2021 voor de verplichting om de risicoanalyse te kunnen voorleggen, gecombineerd met de verplichting om de geadviseerde werkzaamheden te laten uitvoeren binnen een vastgelegde tijdspanne;
  - 4° in overleg met de Federale Regering te zoeken naar manieren om de werking van de subcommissie aan te passen en samen te bekijken hoe de Kinneymethode effectiever in de praktijk gehanteerd kan worden;
  - 5° in samenwerking met de andere gewestelijke erfgoeddiensten en de federale instanties en partners op zoek te gaan naar technische oplossingen voor historische liften zodat ze aan de wetgeving over de veiligheid van liften kunnen voldoen en tegelijk hun erfgoedwaarde kunnen behouden;
  - 6° de betrokken lokale besturen, onroerenderfgoedgemeenten en intergemeentelijke onroerenderfgoeddiensten aan te moedigen om een inventaris van liften met erfgoedwaarde op hun grondgebied te maken en ze daarbij te ondersteunen;
  - 7° informatie te verstrekken aan eigenaars en beheerders van historische liften en een sensibiliseringscampagne voor hen op te starten, zodat ze op de hoogte zijn van het bestaan van de uitzonderingsprocedure en van de alternatieve oplossing, en ze de mogelijkheden van de nieuwe aanpak op basis van de Kinneymethode leren kennen;

- 8° te werken aan een omzendbrief, een draaiboek of een ander referentie-document waarin de theoretische uitzonderingsmogelijkheden worden opgelijst, zo mogelijk gestaafd met best practices, zodat de beslissende instanties een document ter beschikking hebben dat ze kunnen consulteren bij het nemen van beslissingen.

Manuela VAN WERDE
Joke SCHAUVLIEGE
Jean-Jacques DE GUCHT
Sarah SMEYERS
Vera JANS
Katja VERHEYEN